

První vyučovací hodina - titulky, znaky dezinformačních článků

Žáci a žákyně se v první vyučovací hodině seznámí se znaky důvěryhodných a dezinformačních webů, zjistí jaké znaky by měl obsahovat důvěryhodný článek a jak by měl vypadat nezavádějící titulek. Na základě diskuze nejprve zjistí, zda se s nějakým dezinformačním článkem již setkali a jak jej případně poznali. Při navazující práci se pak seznámí s jednotlivými znaky, na základě kterých lze rozeznat nedůvěryhodný článek. S těmito znaky si pak vyzkouší pracovat v menších skupinách při vymýšlení novinových titulků. Následně se pak v průběhu diskuze mohou žáci a žákyně zamyslet nad tím, zda dezinformační weby regulovat a jakým způsobem.

Klíčová slova: ověřování informací, novinové titulky, dezinformační a manipulativní weby/články

Průřezová témata: mediální výchova

Doporučený věk: 12+

Délka: 45 minut

Pomůcky: pracovní list pro žáky/žákyně, papír, psací potřeby

Postup:

Žáky rozdělíme do skupin po 3–4. Rozdáme každému pracovní list.

V první fázi necháme během 2 minut každého zamyslet nad otázkami v prvním úkolu: Co je to dezinformační web? Setkali jste se někdy s manipulativním článkem (třeba na internetu)? Vysvětlíme co je manipulace, rozdíl mezi dezinformačním a manipulativním článkem. Pak přistoupíme k dalšímu úkolu, ve kterém žáci/žákyně musí rozdělit jednotlivé znaky do dvou skupin – důvěryhodný a manipulativní.

Následně přejdeme k diskusi s celou třídou, která bude navazovat na výše uvedený úkol v pracovním listu: Jaké podle vás můžeme rozpoznat dezinformační či manipulativní článek/web? Jednotlivé odpovědi zapisujeme na tabuli či flipchart do daných dvou skupin, na který všichni žáci vidí. Jednotlivé znaky s nimi projdeme a vysvětlíme si jejich charakteristiky. Věnujeme se hlavně znakům novinových titulků, na které bude navázáno v dalším úkolu.

Po této fázi rozdáme žákům druhý pracovní list, na kterém budou uvedeny nejčastější znaky dezinformačních a manipulativních webů s jednoduchými vysvětlivkami.

Rozdáme do skupinky 4 malé papírky se zadáním novinového titulku, který budou muset žáci/žákyně vymyslet podle předem napsaných kritérií. Úkolem bude vymyslet manipulativní/zavádějící/dezinformační novinový titulek, na kterém si žáci/žákyně vyzkouší charakteristické znaky titulků. Zadání si žáci/žákyně ve skupině neukazují a po vymýšlení titulku si je všechny ve skupině přečtou a snaží se uhodnout, jaké znaky jednotlivý titulek obsahuje.

Na konci hodiny je aktivita reflektována a jsou zopakovány nejdůležitější znaky manipulativních a dezinformačních článků.

Při zbylém čase je možné hodinu zakončit diskuzí o správnosti a možnostech regulace dezinformačních článků.

Pracovní list č. 1 – titulky, znaky dezinformačních článků (první strana)

1. Odpovězte na tyto otázky: Co je to dezinformační článek? Setkali jste se někdy s manipulativním článkem (například na internetu)?

.....

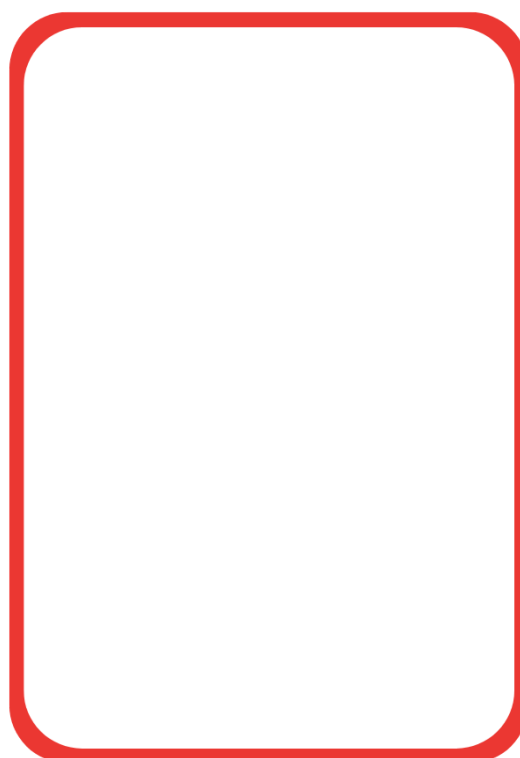
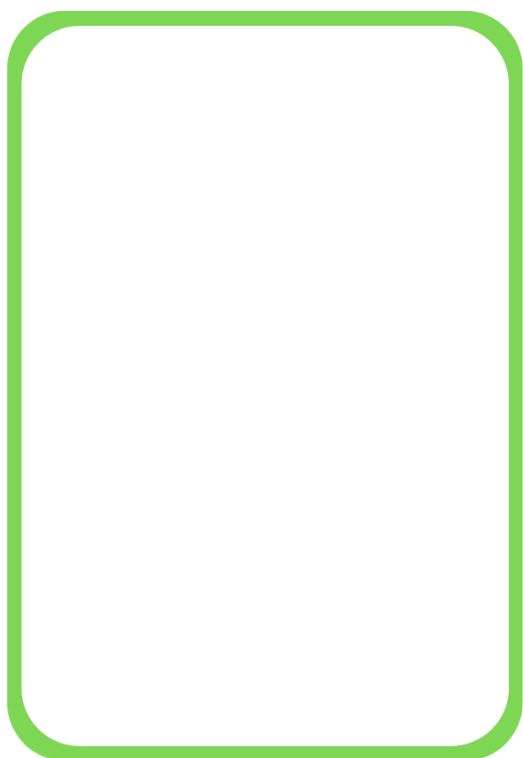
.....

.....

.....

.....

2. Rozdělte charakteristické znaky článků podle toho zda se objevují v důvěryhodných (zelený rámeček) či manipulativních (červený rámeček) článcích.

citované zdroje – spisovný český jazyk – pravopisné chyby – nepodepsaný článek – clickbait – hate speech (nenávistný projev) – konspirační teorie – argumentační fauly – útok na city – nezkreslená data – podepsaný článek – bulvární aspekty – chybějící kontext

Pracovní list č. 2 – titulky, znaky dezinformačních článků

Články se stávají manipulativními, když kombinují nějaké manipulativní aspekty. Pouhý zavádějící titulek nutně nemusí znamenat manipulativní článek, ale pokud se spojí více takových znaků, je třeba zpozornět, neboť se vás takový článek může snažit manipulovat. Takové manipulativní znaky se mohou objevit v textu, ale také v titulku článků. Níže jsou jednoduše vysvětlené znaky článků, které se vás snaží manipulovat. Projděte si je a podle zadání na lístečku, který dostanete od vyučujícího je využijte pro následující úkol.

Clickbait – clickbait je poutavý titulek, který nutí čtenáře na něj kliknout. Často se jedná o titulek, který má za cíl pouze lidi nalákat a po prokliknutí se čtenář většinou nedozví nic, co bylo slíbené v titulku, avšak zvýší návštěvnost webu a tím i výdělek tohoto webu.

- „Nebezpečná nemoc! Udělejte ihned jednoduchou věc a budete v bezpečí!“
- „Zaručeně nejlepší návod, jak...“

Zkreslená data – může se jednat například o stereotypizování (přikládání určité vlastnosti dané skupině osob, např. hloupé blondýny, vždy dochvilní Němci apod.) či zobecňování určitých tvrzení. Dále se jedná například o uměle zkreslovanou důležitost určité události, či informace poukazující na falešné příčiny rozlišných jevů či událostí. Může se také jednat o chybně zkreslené vyvození závěru.

- „Ti mladí se pořád perou a poslouchají ten metal. Metal z nich dělá násilníky!“
- „Rýže je příloha, brambory jsou příloha... rýže jsou vlastně brambory.“

Nedohledatelný autor – pro důvěryhodnost článku je vždy důležité, aby byl článek podepsaný autorem. Pokud není autor uveden, jedná se o nedůvěryhodný článek, který musíme prvně ověřit z více zdrojů, než mu budeme věřit. Pokud totiž autor nevedl své jméno, není si danou informací dost možná jistý a nechce za ni přebírat odpovědnost.

Hate speech – jedná se o nenávistný projev, který útočí nebo používá pejorativní či diskriminační jazyk vůči osobě nebo skupině na základě toho, kým jsou. Jsou to útoky na jiné osoby na základě jejich náboženství, etnika, národnosti, rasy, původu, či jiného faktoru.

Argumentační fauly – jsou způsoby nečestného argumentování s použitím manipulace nebo přílišného důrazu na emoce. Hlavní podstatou argumentačních faulů je, že jejich logické závěry není možné aplikovat obecně. Příkladem může být například apel na strach, kdy se autor snaží ostatní přesvědčit, že všechno, co je strašidelné, je špatné.

- „Je nutné zabezpečit hranice České republiky. Protože, až budou první mrtví v ČR, tak se všichni budou ptát, co jsme udělali, aby se to nestalo.“
- „Dej mi tu mapu, nebo se ztratíme!“

Argumentační fauly. Bez Faulu [online]. [cit. 2022-7-9]. Dostupné z: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/>

Koruna článku – titulek

Ani sebelepší článek si nakonec nikdo nepřečte, pokud nedokáže čtenáře upoutat. Ve zpravodajství slouží titulek jako poutač. I vy si zkusíte napsat titulek, který obsahuje relevantní informace a navíc zaujme ostatní.

Titulek je korunou každého novinářského textu. Má dvě klíčové vlastnosti. První vlastností je, že musí dobře prezentovat to nejdůležitější či nejzajímavější, co článek obsahuje. Láká čtenáře, musí ho zaujmout, ale zároveň se nesmí odchýlit od určitých novinářských pravidel, které staví na pravdivosti, odpovědnosti a objektivitě a nesmí slibovat něco, co se čtenáři následně v článku nedostane. Zdůrazní hlavní rysy tématu a shrne to důležité.

Druhou vlastností je, že titulek musí být krátký a současně výstižný.

- **Aktivisté vypustili pneumatiky majitelům SUV. Jděte pěšky, vzkázali** (*Seznam Zprávy, 7. 9. 2022*)
- **Vláda po celodenním maratonu ubránila důvěru, ministři v noci překvapili opozici** (*Deník N, 2. 9. 2022*)

3. Vymyslete zavádějící či manipulativní titulek podle zadání na papírku od vyučujícího. Zadání neukazujte. Po vymyšlení si titulek přečtete ve skupině a hádejte znaky manipulace v ostatních titulcích.

.....

Diskutujte:

Co myslíte, že vede tvůrce dezinformací k vytváření dezinformací?
Jak nám můžou dezinformace ublížit?

Zadání k pracovnímu listu č. 2, úkol 3 – titulek:

(lze libovolně upravit dle vyučujícího)

1. Vymyslete titulek týkající se sportovního zápasu, který bude obsahovat clickbait.
2. Vymyslete titulek týkající se nějaké zahraniční události, který bude obsahovat zkreslená data.
3. Vymyslete titulek týkající se životního stylu, který bude přehnaně apelovat na strach.
4. Vymyslete titulek týkající se historie, který bude obsahovat clickbait.

Doplnění tématu pro učitele:

Manipulace je pojem, který označuje snahu působit na myšlení či chování jiné osoby či skupiny osob. Manipulace se projevuje vědomým, ale také nevědomým využíváním manipulativních technik, ve prospěch prosazení osobních cílů či přání manipulátora. Mezi takové techniky můžeme zařadit například soustavné podsouvání názorů a závěrů, útoky a důraz na emoce a pocity, využívání obecných pojmů a tvrzení, zabraňování přístupu k jiným zdrojům informací a podobně.

Rozdíl mezi manipulativním a dezinformačním článkem

V rámci zjednodušení a každodenní debaty často zaměňujeme či záměrně považujeme manipulativní článek za to samé jako dezinformační článek. Avšak ne každý manipulativní článek musí být nutně článkem dezinformačním. Manipulativní článek se snaží manipulovat náš názor, ovlivnit naše myšlení, chování či postoj k určité otázce. Využívá technik popsanych v jednotlivých úkolech, jakými jsou například argumentační fauly či odvolávání se na neurčité autority či dav. Manipulativní článek lze poznat na základě lingvistických a stylistických atributů, se kterými pracuje právě aplikace Veriffee. Zatímco dezinformační článek úmyslně (ovšem někdy i neúmyslně) uvádí nepravdivé informace. Dezinformační článek lze s jistotou rozpoznat pouze pomocí fact-checkingu neboli ověřování informací.

Úkol č. 1

Dezinformační článek je článek, který záměrně šíří nepravdivé informace. Zahrnuje širokou škálu lživých, nepřesných nebo zavádějících informací a zpráv, které jsou vytvářeny, prezentovány a šířeny s cílem zmást příjemce nebo způsobit veřejnou škodu. Za informaci tak nepovažujeme například vtip nebo satiru, které sice také často bývají fakticky nepřesné, ale nevznikají za účelem škodit. Naopak, nás mají pobavit. Dezinformace nejsou ale třeba ani fámy (misinformace), které sice bývají nepřesné či nepravdivé, ale lidé, kteří je šíří, o tom neví.

Mezi znaky dezinformačních článků patří: clickbait (zavádějící titulek), titulek, který nereprezentuje článek, zkreslená data, gramatické chyby, nedohledatelný autor, chybějící citace relevantních aktérů a expertů, nepřesné zaokrouhlování dat, nenávisný projev (hate speech), manipulace se čtenářem, konspirační teorie, bulvární aspekty, apelace na emoce, chybějící kontext informací, apod.

Úkol č. 2

Citované zdroje/chybějící kontext – v každém článku by měl autor uvádět, odkud informace, které v něm prezentuje, čerpal. Nestací, abychom zdroj znali, ale měli bychom si být jisti, že tomu, o čem mluví, rozumí a má k tématu co říct. Důležitá je tak odbornost daného zdroje. Zároveň by si měl autor vždy informaci ověřit z několika na sobě nezávislých zdrojů. Kontext jednotlivých informací by měl vždy uvádět a nevytrhávat je bezhlavě ze zdroje bez uvedení kontextu.

Spisovný český jazyk/pravopisné chyby – autor článku by se měl vyvarovat pravopisným chybám a článek si po sobě několikrát zkontrolovat. Velké množství gramatických chyb či užití nespisovného jazyka často značí nedůvěryhodnost článku.

Nepodepsaný článek/podepsaný článek – pro důvěryhodnost článku je vždy důležité, aby byl článek podepsaný autorem. Pokud není autor uveden, jedná se o nedůvěryhodný článek, který musíme prvně ověřit z více zdrojů, než mu budeme věřit. Pokud totiž autor neuvedl své jméno, není si danou informací dost možná jistý a nechce za ni přebírat odpovědnost.

Clickbait – clickbait je poutavý titulek, který nutí čtenáře na něj kliknout. Často se jedná o titulek, který má za cíl pouze lidi nalákat a po prokliknutí se čtenář většinou nedozví nic, co bylo slíbené v titulku, avšak zvýší návštěvnost webu a tím i výdělek tohoto webu.

- „Nebezpečná nemoc! Udělejte ihned jednoduchou věc a budete v bezpečí!“
- „Zaručeně nejlepší návod, jak...“

Hate speech (nenávistný projev) – jedná se o nenávistný projev, který útočí nebo používá pejorativní či diskriminační jazyk vůči osobě nebo skupině na základě toho, kým jsou. Jsou to útoky na jiné osoby na základě jejich náboženství, etnika, národnosti, rasy, původu, či jiného faktoru.

Konspirační teorie – představují teorie snažící se o vysvětlení událostí nebo situací, které jsou pro lidi těžce pochopitelné. Lidé se poté falešně domnívají, že dané problematice rozumí. Mezi nejznámější konspirační teorie řadíme konspiraci o ploché zemi (Flat Earth), Chemtrails, QAnon a další. Evropská komise společně s organizací UNESCO vytvořily infografiky pro ponaučení, jak rozpoznávat konspirační teorie, ověřovat si zdroje a bojovat proti šíření dezinformací (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_cs)

Argumentační fauly – jsou způsoby nečestného argumentování s použitím manipulace nebo přílišného důrazu na emoce. Hlavní podstatou argumentačních faulů je, že jejich logické závěry není možné aplikovat obecně. Příkladem může být například apel na strach, kdy se autor snaží ostatní přesvědčit, že všechno, co je strašidelné, je špatné.

- „Je nutné zabezpečit hranice České republiky. Protože, až budou první mrtví v ČR, tak se všichni budou ptát, co jsme udělali, aby se to nestalo.“
- „Dej mi tu mapu, nebo se ztratíme!“

Útok na city – jedná se o jeden z druhů argumentačních faulů, kdy argumenty apelují na emoce. Jsou často úspěšné právě proto, že emoce jsou relativně univerzální a na všechny mají určitý vliv. Může se jednat o argumenty protistrany, které zesměšňují či přidávají agresivní narativ určité skutečnosti či diskutérovi. Zároveň se může jednat o nátlak autora na čtenáře vytvářející strach či soucit s prezentovanými názory.

- „Vy chcete nižší daně? Já chci milion na účtu!“

→ „Je to už velice starý a nemocný muž. Bylo by nelidské chtít po něm, aby stanul před soudem.“

Nezkreslená data – článek by neměl využívat stereotypizace či zobecňování určitých tvrzení. Neměl by uměle zkreslovat události či její důležitost. Autor by se neměl dopouštět argumentace poukazující na falešné příčiny jevů a událostí či vyvozování chybných či zkreslených závěrů. Naopak by měl vždy využívat informace ověřené z více zdrojů, které budou vždy správně ocitované.

Bulvární aspekty – jedná se například o apelativnost, užití expresivních výrazů, užití senzačního clickbaitu a volání po senzaci apod.

→ „Už jste viděli tohle video se slavným zpěvákem v hlavní roli? Neuvěříte, co se stalo! Víme jako jediní!“

Druhá vyučovací hodina – argumentační fauly

(vychází z dostupných informací projektu Bez faulu – <https://bezfaulu.net>)

Žáci a žákyně se seznámí s pojmem argumentační faul a s jejich jednotlivými druhy. Pokusí se pochopit mechanismus daného argumentačního faulu a rozpoznat mezi nimi rozdíly. Dále se naučí rozeznávat argumentační fauly v konkrétních tvrzeních. Zároveň se seznámí s tím, jak reagovat v případě, kdy se s argumentačním faulem setkají v diskuzi či ho rozeznají v psaném článku.

Klíčová slova: argumentační fauly, ověřování informací, dezinformační a manipulativní weby/články

Průřezová témata: mediální výchova, český jazyk

Doporučený věk: 12+

Délka: 45 minut

Pomůcky: pracovní list pro žáky/žákyně, papír, psací potřeby

Postup:

Vyučovací hodinu zahájíme diskuzí nad otázkou: Co jsou to argumentační fauly?

Diskuzi není nutné věnovat velké množství času, ale v cílem by mělo být dojít k jednoduchému vysvětlení toho, co jsou argumentační fauly.

Následně rozdělíme třídu do čtyři skupin. Každá skupina dostane pracovní list představující jednu skupinu argumentačních faulů s jejich vybranými druhy a pár příklady.

Jejich úkolem bude vymyslet další příklady daného argumentačního faulu a pochopit mechanismus daného faulu.

Skupinky si pak připraví „miniprezentace“ ve kterých bude jejich úkolem představit daný argumentační faul včetně příkladů zbytku třídy.

V další fázi vyučovací hodiny rozdáme každému pracovní list.

V první řadě lze diskutovat i nad citátem T. G. Masaryka.

Necháme je zamyslet nad tím, kde se mohou s argumentačními fauly sejit a následně je necháme na základě předchozích miniprezentací od spolužáků rozeznat argumentační fauly v jednotlivých příkladech.

Hodinu můžeme zakončit diskuzí, ve které necháme studenty zamyslet se nad tím, jak na argumentační fauly reagovat a jak se zachovat, když argumentační faul odhalíme.

Skupina 1: Argumentační faul – DŮRAZ NA ROZUM

Pokuste se pochopit a následně před třídou představit tuto skupinu argumentačních faulů. Ke každému druhu faulů zkuste vymyslet další příklady.

Argumentační fauly, které falešně apelují na rozum a na různé chybné předpoklady v uvažování. Většinou se jedná o zažité předpoklady, které následně zkreslují zpracování informací. Fauly s důrazem na rozum vsázejí právě na takováto zkreslení, o kterých často ani nevíme, že je máme, neboť rozhodování na jejich základě probíhá nevědomě v našem mozku. Například, že pokud něco tvrdí hodně lidí, tak je větší pravděpodobnost, že je to pravda. Argumentační fauly s důrazem na rozum nebývají záměrně manipulativní. Často se jich můžeme snadno dopustit omylem.

Apel na tradici

Mluvčí uvádí, že určitá věc je dobrá, protože je součástí zažité tradice. Má tak za cíl uměle zvednout hodnotu dané věci, neboť je to již běžná tradiční věc.

Např. „Manželství je tradičně pouze sňatek muže a ženy, takže manželství gay párů je nepřípustné.“

Apel na názor

Mluvčí prezentuje svůj názor místo použití potřebného argumentu. Případně prezentuje doložitelnou lež jako pravdu, na základě toho, že se jedná o jeho názor.

Např. „Většina Čechů si přeje vystoupit z EU. To je můj názor!“

Apel na pravděpodobnost

Mluvčí uvádí, že pokud je něco pravděpodobné, tak se to nevyhnutelně musí stát.

Např. „Co se může pokazit, to se pokazí.“

Apel na lid

Mluvčí uvádí, že něco je pravda, protože si to myslí hodně lidí.

Např. „Je obecně známá věc, že...“

Apel na obvyklý postup

Mluvčí tvrdí, že něco je pravda nebo je to jinak v pořádku, protože se to tak obvykle dělá.

Např. „Většina řidičů jezdí pár kilometrů nad povoleným limitem. Policajti to obvykle nechávají být.“

Apel na autoritu

Mluvčí odkazuje na tvrzení autority a prezentuje ho jako důkaz pro pravdivost svého argumentu. Může se také odvolávat na neznámého experta, někoho z praxe nebo odborníka, který jeho argument údajně potvrdil (apel na anonymní autoritu).

Např. „Doktor Zima tvrdí, že globální oteplování je výmysl.“

„Experti se shodují, že hraní počítačových her má negativní vliv na psychiku.“

Skupina 2: Argumentační faul – ÚTOK

Pokuste se pochopit a následně před třídou představit tuto skupinu argumentačních faulů. Ke každému druhu faulů zkuste vymyslet další příklady.

Jedná se o argumenty, které jsou v podstatě útokem na osobu oponenta. Spočívají v tom, že mluvčí místo aby se soustředil na argument svého oponenta v diskuzi a na to co říká, soustředí se na osobu oponenta, jeho vlastnosti a jiné charakteristiky. Neútočí tak na jeho argumenty, ale na jeho osobu. Například, že oponent nemá pravdu, protože je příliš mladý a ještě nic nezažil. Takový předpoklad je nejen nelogický, ale také proti diskuzní etice a obecným morálním zásadám. Jedná se o nejméně závažnější argumentační fauly, které narušují diskuzi (někdy ji rovnou ukončují), jsou úmyslné, někdy i vulgární a nepřinášejí do diskuze nic potřebného.

Slaměný panák

Mluvčí vytváří vlastní zkreslenou, přehnanou, nebo špatně vyloženou verzi oponentova argumentu a následně proti ní sám argumentuje. Většinou začíná větou: „Takže tvrdíte, že...“, kdy mluvčí následně vytvoří „slaměného panáka“, kterého potom svými argumenty tzv. zboří. Slaměný panák je jednodušší verzi oponentova argumentu, kterému často chybí některé klíčové prvky, aby proti němu bylo snadné argumentovat. Např. „Říkáte, že Izrael by měl přestat stavět nová obydlí na Západním břehu. Takže tvrdíte, že Izrael nemá právo být národním státem?“

Útok na původ

Mluvčí se soustředí na původ (či historii) tvrzení či domněnky diskuze, místo na samotný obsah či význam.

Např. „Přece nebudeš nosit snubní prsten! Už od pradávna má symbolizovat okovy.“

Ad hominem

Mluvčí vynechá argumentaci úplně a zaútočí místo toho na svého oponenta. Může jít na útok na jeho postoje, charakter nebo vlastnosti. Může se jednat o negativní oslovení, nebo jiné slovní manipulace za účelem poškodit oponenta a tím i jeho argumenty.

Např. „Až se ten moderátor naučí mluvit, tak ať něco říká.“ (*útok například na ráčkování moderátora*)

Tu quoque (*tu kvokve – z latiny jako “ty také”*)

Mluvčí uvádí, že oponentovo tvrzení je nepravdivé či špatné, protože se jím sám oponent neřídí. Mluvčí tak útočí na pokrytectví svého oponenta, ať už je skutečné nebo nikoliv, aby odvedl pozornost od tématu nebo kritiky.

Např. „Ty mi nemáš co říkat, že mám omezit svoje pití. Sám piješ jak doga!“

„Greta Thunberg nám všem říká, že musíme omezit svou životní úroveň, abychom zachránili klima, ale sama jí z plastových sáčků.“

Apel na věk

Mluvčí uvádí, že oponent je příliš mladý/starý, čímž se snaží vyvrátit nebo znehodnotit jeho argumenty.

Např. „Kolik je vám roků? To přece není možný, abys o tom vůbec něco věděl a říkal takové věci.“

Skupina 3: Argumentační faul – DŮRAZ NA EMOCE

Pokuste se pochopit a následně před třídou představit tuto skupinu argumentačních faulů. Ke každému druhu faulů zkuste vymyslet další příklady.

Argumentační fauly kladoucí důraz na emoce se snaží zdůrazňovat chybné či falešné předpoklady v uvažování pomocí emocí. Jsou silně manipulativní, neboť emoce jsou poměrně univerzální a na všechny mají určitý vliv. Většinou se jich mluvčí dopouští úmyslně. Ovšem dopustit se jich může i omylem, když mluvčí sám tuto emoci pocítuje – například má strach.

Jedná se o argumentační fauly, které jsou typické pro propagandu totalitních režimů. Často se s nimi setkáme v politice u témat, které přirozeně silně vzbuzují emoce a politici se pak v případě nedostatku důkazů uchylují k důrazu na emoce, místo aby argumentovali konkrétními fakty.

Zbožné přání

Mluvčí uvádí, že argument je pravdivý či lživý, protože on věří, že tomu tak je. Obchází užití faktů a důkazů a vychází z několika různých zkreslení ve zpracování informací.

Např. „Přece by nelhal. Je to náš prezident.“

„Tentokrát to vyjde, už fakt potřebuju vyhrát.“

Apel na zášť

Mluvčí tvrdí, že argumenty oponenta jsou špatné či nepravdivé, protože proti němu existují pocity zášti (nebo má špatnou pověst).

Např. „Je jasné, že lžete, vždyť vás nesnáší půlka republiky.“

„Vaše názory jsou podplacené, vždyť se podívejte kolik máte peněz, bohaté lidi nikdo nemá rád.“

Apel na strach

Mluvčí tvrdí, že cokoliv strašidelné je automaticky špatné. Argumenty jsou založené na tom, že proti konkrétní strašidelné věci je potřeba bojovat, nebo ji odmítnout právě proto, že je strašidelná. Argumentaci chybí jakékoliv platné důkazy a strach je jedinou motivací pro akceptování tvrzení mluvčího, nebo jeho argumentu.

Např. „Dej mi tu mapu, nebo se ztratíme!“

„Je nutné zabezpečit hranice České republiky, protože až budou první mrtví v ČR, tak se všichni budou ptát, co jsme udělali, aby se to nestalo.“

Apel na normalitu

Mluvčí uvádí, že je něco správné či špatné, protože je to „normální/nenormální“. Normalita zastupuje dobro a správnost, zatímco nenormalita je něco špatného.

Např. „Proč radši neděláš nějakou normální práci, jako je třeba automechanik? Není normální se snažit vydělat nicneděláním na internetu.“

Skupina 4: Argumentační faul – MANIPULATIVNÍ OBSAH

Pokuste se pochopit a následně před třídou představit tuto skupinu argumentačních faulů. Ke každému druhu faulů zkuste vymyslet další příklady.

Některé argumentační fauly manipulují už jen svým obsahem. Nejde přímo o manipulaci s důkazy, ale o manipulaci se závěrem, který mají dokazovat. Fauly s manipulativním obsahem bývají v podstatě označovány rovnou za lež. Nemusí to tak nutně být, mluvčí může například uvádět pravdivá data a důkazy, ze kterých pak vyvozuje manipulativní závěr. Cílem je dostat oponenta do nežádoucí pozice, zamíčet alternativy či uměle vytvářet bezvýhodné situace.

Šikmá plocha

Mluvčí tvrdí bez důkazů, že nějaký malý krok povede k řetězové reakci souvisejících negativních událostí.

Např. „Pokud povolíme užívání marihuany, hned budou chtít všichni povolit i užívání dalších drog a z celého národa se stanou závisláci.“

Falešná stopa

Mluvčí uvádí nepodstatná, zbytečná tvrzení, které do diskuze přinese nová (ale nesouvisející) fakta. Cílem je odvést pozornost, aby se diskuze nemusela dobrat k závěru.

Např. „Proč bych se měl já omlouvat, když ten druhý dělá mnohem horší věci?“

Falešné dilema

Mluvčí prezentuje pouze dvě protikladné možnosti (i když jich existuje více) a alternativy úmyslně zamlčuje. Umožňuje prezentovat vlastní postoje v lepším světle, neboť jsou zasazeny do kontrastu s jinou extrémní možností, která je prezentována jako jediná možná. Staví tak adresáty do dilematu „bud', a nebo“.

Např. „Pokud nejsi se mnou, tak jsi můj nepřítel.“

„Kdo nepřijde na demonstraci, ten podporuje vládu.“

Sloučená otázka

Mluvčí pokládá oponentovi otázku, která již obsahu určitý předpoklad (například viny). O faul se jedná v situaci, kdy se otázka snaží podsunout nějaký z předpokladů, se kterými oponent nesouhlasí a zažene ho do bezvýhodné situace, kdy jediná možnost je opuštění diskuze.

Např. „Přestal jste už bít svoji ženu?“

Zaujatý vzorek

Mluvčí zobecňuje na základě vzorku populace, který je zaujatý a není tedy reprezentativní. Jedná se o faul pokud na základě takového vzorku mluvčí vyvodil závěr týkajícího se čehokoliv mimo daný vzorek. Například anketa o tom, zda pes je přitulnější než kočka, která byla provedena mezi majiteli psů, kteří nemají žádné zkušenosti s kočkami.

Např. „Podle naší online ankety je proti omezení stahování filmů přes 90 % uživatelů. Lidé obecně tedy nechtějí omezit stahování filmů.“

Pracovní list č. 1 – argumentační fauly

„Řekl jsem jednou, že demokracie je diskuse. Ale pravá diskuse je možná jen tam, kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu.“

- Tomáš Garrigue Masaryk

1. Kde se můžeme sejít s argumentačními fauly?

.....
.....

2. Rozezněj argumentační fauly (důraz na rozum, důraz na emoce, manipulativní obsah, chybná příčina, chybné vyvození, útok – můžete i doplnit konkrétní název fauly)

a) Manželství je tradičně pouze sňatek muže a ženy, takže manželství gay párů je nepřípustné.

.....

b) Doktor Zima tvrdí, že globální oteplování je výmysl.

.....

c) Pokud povolíme užívání marihuany, hned budou chtít všichni povolit i užívání dalších drog a z celého národa se stanou závisláci.

.....

d) Přece nebudeš nosit snubní prsten! Už od pradávna má symbolizovat okovy.

.....

e) Až se ten moderátor naučí mluvit, tak ať něco říká.

.....

f) Je nutné zabezpečit hranice České republiky, protože až budou první mrtví v ČR, tak se všichni budou ptát, co jsme udělali, aby se to nestalo.

.....

g) Je jasné, že lžete, vždyť vás nesnáší půlka republiky.

.....

h) Kolik je vám roků? To přece není možný, abys o tom vůbec něco věděl a říkal takové věci.

.....

i) Experti se shodují, že hraní počítačových her má negativní vliv na psychiku.

.....

j) Pokud nejsi se mnou, tak jsi můj nepřítel.

.....

Diskutujte:

Jak se zachovat, když rozeznáme argumentační faul? Jak na takovou situaci reagovat?

Doplnění tématu pro učitele

(vychází z dostupných informací projektu Bez faulu – <https://bezfaulu.net>)

Argumentační fauly

Argumentační fauly (někdy též nazývané jako řečnické triky nebo argumentační klamy) jsou způsoby nečestného argumentování, tedy obhajování svého stanoviska nebo útočení na stanovisko protivníka s použitím manipulace nebo přílišného důrazu na emoce. Hlavní podstata spočívá v tom, že jejich logické závěry není možné aplikovat obecně.

Mohou působit na emoci i na rozum, může se jednat o přímý útok, ale i o manipulativní vsuvky. Někdy se může jednat o skvělé argumenty, jejichž podstata argumentačních faulů spočívá v tom, že jejich logické závěry není možné aplikovat obecně. Některé fauly jsou úmyslné a jiných se můžeme dopustit i omylem. Ty úmyslné mohou být nástrojem určité propagandy a ve své argumentaci je využívají manipulátoři.

Můžeme rozlišovat argumentační fauly do šesti kategorií: důraz na emoce, důraz na rozum, manipulativní obsah, chybná příčina, chybné vyvození a útok.

Pro účely vyučovací hodiny využijeme pouze argumentační fauly apelující na emoce, rozum, manipulativní obsah a útok.

Můžeme se s nimi setkat v běžných diskuzích, ale také v proslovech, novinových článcích a dalších psaných textech.

Důraz na rozum

Argumentační fauly, které falešně apelují na rozum a na různé chybné předpoklady v uvažování. Většinou se jedná o zažitě předpoklady, které následně zkreslují zpracování informací. Fauly s důrazem na rozum vsázejí právě na takováto zkreslení, o kterých často ani nevíme, že je máme, neboť rozhodování na jejich základě probíhá nevědomě v našem mozku. Například, že pokud něco tvrdí hodně lidí, tak je větší pravděpodobnost, že je to pravda. Argumentační fauly s důrazem na rozum nebývají záměrně manipulativní. Často se jich můžeme snadno dopustit omylem.

Důraz na emoce

Argumentační fauly kladoucí důraz na emoce se snaží zdůrazňovat chybné či falešné předpoklady v uvažování pomocí emocí. Jsou silně manipulativní, neboť emoce jsou poměrně univerzální a na všechny mají určitý vliv. Většinou se jich mluvčí dopouští úmyslně. Ovšem dopustit se jich může i omylem, když mluvčí sám tuto emoci pocítuje – například má strach.

Jedná se o argumentační fauly, které jsou typické pro propagandu totalitních režimů. Často se s nimi setkáme v politice u témat, které přirozeně silně vzbuzují emoce a politici

se pak v případě nedostatku důkazů uchylují k důrazu na emoce, místo aby argumentovali konkrétními fakty.

Útok

Jedná se o argumenty, které jsou v podstatě útokem na osobu oponenta. Spočívají v tom, že mluvčí místo aby se soustředil na argument svého oponenta v diskuzi a na to co říká, soustředí se na osobu oponenta, jeho vlastnosti a jiné charakteristiky. Neútočí tak na jeho argumenty, ale na jeho osobu. Například, že oponent nemá pravdu, protože je příliš mladý a ještě nic nezažil. Takový předpoklad je nejen nelogický, ale také proti diskuzní etice a obecným morálním zásadám.

Jedná se o nejtěžší argumentační fauly, které narušují diskuzi (někdy ji rovnou ukončují), jsou úmyslné, někdy i vulgární a nepřináší do diskuze nic potřebného.

Manipulativní obsah

Některé argumentační fauly manipulují už jen svým obsahem. Nejde přímo o manipulaci s důkazy, ale o manipulaci se závěrem, který mají dokazovat. Fauly s manipulativním obsahem bývají v podstatě označovány rovnou za lež. Nemusí to tak nutně být, mluvčí může například uvádět pravdivá data a důkazy, ze kterých pak vyvozuje manipulativní závěr. Cílem je dostat oponenta do nežádoucí pozice, zamíchat alternativy či uměle vytvářet bezvýchodné situace.

Příklady argumentačních faulů z pracovních listů

„Manželství je tradičně pouze sňatek muže a ženy, takže manželství gay párů je nepřípustné.“

→ Nelze vyvodit závěr o špatnosti manželství homosexuálních párů pouze na základě existence tradice, která je neobsahuje.

„Většina Čechů si přeje vystoupit z EU. To je můj názor!“

→ Mluvčí prezentuje objektivní a ověřitelný údaj jako svůj názor.

„Co se může pokazit, to se pokazí.“

→ Mluvčí vytváří závěr založen na jistotě, který ale vychází z příčin, které jisté nejsou.

„Je obecně známá věc, že...“

→ Obecná známost neovlivňuje pravdivostní hodnotu výroku.

„Většina řidičů jezdí pár kilometrů nad povoleným limitem. Policajti to obvykle nechávají být.“

→ Řidič se snaží omluvit porušování předpisů tím, že to tak obvykle dělají i ostatní. Jedná se o faul, protože nelze omluvit porušení předpisů tím, že autor ocituje jejich jiné porušení.

„Doktor Zima tvrdí, že globální oteplování je výmysl.“

→ Samotné slovo doktora Zimy bohužel nestačí pro potvrzení tohoto argumentu.

„Experti se shodují, že hraní počítačových her má negativní vliv na psychiku.“

→ Mluvčí dává na slova anonymních expertů. Nedoplňuje tvrzení o žádný důkaz ani jakýkoliv doklad o odbornosti daných expertů.

„Říkáte, že Izrael by měl přestat stavět nová obydlí na Západním břehu. Takže tvrdíte, že Izrael nemá právo být národním státem?“

→ Oponent kritizoval jeden aspekt izraelské politiky, načež mluvčí z toho vytvořil slaměného panáka, který kritizuje celou existenci samotného státu Izrael. Pokud se tato věta okamžitě neklasifikuje jako faul, oponent musí bránit svá stanoviska na základě výroku, který nikdy nepronesl.

„Přece nebudeš nosit snubní prsten! Už od pradávna má symbolizovat okovy!“

→ Mluvčí útočí na původ objektu, čímž se snaží chybně dokázat jeho špatnost.

„Až se ten moderátor naučí mluvit, tak ať něco říká.“

→ Mluvčí naznačuje, že způsob, kterým moderátor vyslovuje slova nějak ovlivňuje jejich pravdivost. Řečové vady oponenta nijak neovlivňují pravdivost jeho argumentů.

„Ty mi nemáš co říkat, že mám omezit svoje pití. Sám piješ jak dogu!“

→ Mluvčí omlouvá závislost na alkoholu tím, že člověk, který ho na ni upozorňuje, sám hodně pije.

„Greta Thunberg nám všem říká, že musíme omezit svou životní úroveň, abychom zachránili klima, ale sama jí z plastových sáčků.“

→ Apelace na domnělé pokrytectví aktivistky, kterým se snaží její tvrzení vyvrátit. Jedná se o jasný útok, který navíc odvádí pozornost od problému.

„Kolik je vám roků? To přece není možný, abys o tom vůbec něco věděl a říkal takové věci.“

→ Důraz naznačující, že věk oponenta je relevantní pro diskuzi a následně na něj útočí. Pravdivost tvrzení není nijak ovlivněna věkem.

„Přece by nelhal. Je to náš prezident.“

→ Důvěra mluvčího v prezidentovu slušnost nemá spojitost s jeho pravdomluvností.

„Tentokrát to vyjde, už fakt potřebuju vyhrát.“

→ Výhra nebo prohra nemá přímou spojitost s potřebou na ni vázanou.

„Je jasné, že lžete, vždyť vás nesnáší půlka republiky.“

→ Pravdivostní hodnota tvrzení mluvčího nemá souvislost s jeho popularitou.

„Vaše názory jsou podplacené, vždyť se podívejte kolik máte peněz, bohaté lidi nikdo nemá rád.“

→ Jedná se o apel na peníze, který tvrdí, že peníze přináší korupci. Ten pak bývá využíván k následnému apelu na zášť vůči bohatým lidem.

„Dej mi tu mapu, nebo se ztratíme!“

→ Naznačování, že jediný způsob, jak se neztratit, což je děsivé, je dát mu mapu.

„Je nutné zabezpečit hranice České republiky, protože až budou první mrtví v ČR, tak se všichni budou ptát, co jsme udělali, aby se to nestalo.“

→ Mluvčí se snaží dát najevo, že pokud nedojde ke změně v politice, stane se něco špatného, což nijak nepodpoří ani neobhájí.

„Proč radši neděleáš nějakou normální práci, jako je třeba automechanik? Není normální se snažit vydělat nicneděláním na internetu.“

→ Příklad ukazuje kombinaci vymyšlené normy i skutečné normy. První věta obsahuje vymyšlenou, druhá skutečnou (i když podanou úmyslně pejorativně). Jde o nevyslovenou premisu, že věci, které nejsou součástí normy, jsou špatné.

„Pokud povolíme užívání marihuany, hned budou chtít všichni povolit i užívání dalších drog a z celého národa se stanou závisláci.“

→ Mluvčí vytváří představu sledu událostí na nevysloveném argumentu o lidské povaze. Neprezentuje však žádné důkazy a uchyluje se k faulu, který zároveň apeluje na strach z případného úpadku společnosti.

„Proč bych se měl já omlouvat, když ten druhý dělá mnohem horší věci?“

→ Mluvčí vágně zmíní provinění jiných, které se následně může stát předmětem diskuze (místo původní omluvy).

„Pokud nejsi se mnou, tak jsi můj nepřítel.“

→ Falešné dilema ze série Star Wars, které vytváří domnělou představu, že jiná možnost neexistuje a staví adresáta do možnosti "buď, a nebo".

„Kdo nepřijde na demonstraci, ten podporuje vládu.“

→ Vytváří domnělou představu, že kdokoliv, kdo nepřišel demonstrovat, je implicitně proti tématu demonstrace. Nebere v potaz alternativy (lidé jsou v práci, nemocní,...).

„Přestal jste už bít svoji ženu?“

→ Mluvčí pokládá otázku tak, že jakákoliv odpověď naznačí, že oponent bil, nebo stále ještě bije svou ženu. Předpoklad, že oponent bije svoji ženu, je tedy součástí otázky.

„Podle naší online ankety je proti omezení stahování filmů přes 90 % uživatelů. Lidé obecně tedy nechtějí omezit stahování filmů.“

→ Mluvčí vytváří závěr ze vzorku, který má implicitně výrazný zájem na určitém výsledku této diskuze. Anketa na internetu vylučuje účast lidí, kteří internet nepoužívají, a kteří jsou tím pádem mnohem pravděpodobněji pro omezení stahování filmů.

Jak reagovat, když se někdo s argumentačním faulem setká?

Neexistuje univerzální návod, který by říkal, jaký postup je nejlepší. Lze si uvést pár možných postupů, které nám v této situaci pomůžou. Základní obranou proti argumentačním faulům je právě jejich rozpoznání. Ačkoliv se může stát, že se jich sami občas dopustíme omylem, je důležité si toho být vědomi a případně se opravit a uvést vše na pravou míru. Jejich nadlimitní výskyt v textu či diskusi je signálem, který by nás měl varovat před přijímáním takto prezentovaných informací.

Je dobré se v těchto argumentačních faulech orientovat a případně na ně mluvčího upozornit a poučit se z jeho chyb. Avšak je obtížné vysvětlovat to mluvčímu, který manipuluje úmyslně a má nečisté myšlenky. Obtížné také bude vysvětlovat to člověku, který se ztratil v manipulativních názorech a argumentech a tím pádem je posílá dál.

Zdroje:

Bez faulu (2019). Argumentační fauly. Česká republika: Bezfaulu.net (Accessed September 11, 2022)

Nutil, Petr (2015). Argumentační fauly: Jak nenaletět na řečnické triky. Manipulátoři.cz. (Accessed September 11, 2022) Dostupné z: <https://manipulatori.cz/argumentacni-fauly/>

Třetí vyučovací hodina – aplikace Veriffee na počítačích ve škole

Žáci a žákyně se seznámí s aplikací Veriffee, s její instalací a fungováním na počítačích v internetovém prohlížeči. Vyzkouší si ověřovat internetové články bez aplikace a následně v porovnání s aplikací. Budou se věnovat vyhledávání internetových článků a zjišťování jejich důvěryhodnosti.

Klíčová slova: ověřování informací, argumentační fauly, dezinformační a manipulativní weby/články, novinové titulky

Průřezová témata: mediální výchova, informační a komunikační výchova, český jazyk

Doporučený věk: 12+

Délka: 45 minut

Pomůcky: pracovní list pro žáky/žákyně, psací potřeby, počítač pro každého žáka/žákyni

Postup:

Rozdáme všem pracovní list s vytisknutými články, ve kterých budou žáci ve dvojici hledat příklady manipulací.

Necháme žáky pomalu vypracovat první úkol, na kterém si vyzkouší ověření 2–3 internetových článků bez pomoci aplikace Veriffee. Jejich úkolem bude zjistit, jaké manipulativní aspekty článek obsahuje a odhadnout do jaké kategorie důvěryhodnosti článek spadá – důvěryhodný, částečně důvěryhodný, zavádějící, manipulativní. Na pomoc jim bude sloužit tabulka v pracovním listě s jednotlivými znaky, které využívá aplikace Veriffee.

Jednotlivé články a jejich znaky si pak před třídou společně rozebereme.

V další části již budou studenti vyhledávat články za pomoci aplikace Veriffee. V první řadě si vyhledají stejné články jako v první fázi a zjistí pomocí aplikace Veriffee, zda rozpoznali všechny manipulativní znaky, které článek obsahoval.

Následně využijeme dalších zadaných článků, které budou žáci vyhledávat a ke kterým budou zjišťovat z jakého důvodu jsou dané články zařazené do příslušné kategorie za pomoci aplikace Veriffee. Ke každému článku budou studenti muset uvést kategorii, do které článek aplikace Veriffee zařadila a znaky dané kategorie, které článek obsahuje.

V případě zbylého času necháme studenty zkoušet vyhledávat články, které by pasovaly k jednotlivým manipulativním či nedůvěryhodným znakům článků podle pracovního listu.

Pracovní list č. 1 – APLIKACE VERIFEE

Spolupracujte ve dvojici a přečtěte si tyto internetové články a za pomoci tabulky manipulativních znaků zjistěte, zda článek nějaké neobsahuje. Pokud nějaký manipulativní znak najdete, označte si ho a napište o jaký znak se jedná. Následně přiřadte článek do jedné ze čtyř kategorií důvěryhodnosti – důvěryhodné, částečně důvěryhodné, zavádějící a manipulativní – dle níže uvedených znaků.

Důvěryhodné

Kvalitní znaky, které obsahuje (min. 5)

- Citace relevantních expertů k tématu, reprezentující důvěryhodné instituce
- Pohledy všech zúčastněných stran
- Fakta zasazená do kontextu
- Spisovnou češtinu, a to bez expresivních výrazů
- Dohledatelný autor
- Nezkreslená data

Negativní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články by neměly ve větší obsahovat míře žádné negativní znaky

Nesmí obsahovat

- Clickbait
- Nenávistný projev (hate speech)
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Manipulaci se čtenářem
- Konspirační teorie
- Apelaci na city
- Argumentační fauly

Částečně důvěryhodné

Kvalitní znaky, které obsahuje

- Spisovnou češtinu
- Nezkreslená data

Negativní znaky, které obsahuje (min. 2)

- Clickbait
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Chybějící kontext
- Apelaci na city

Nesmí obsahovat

- Nenávistný projev (hate speech)
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Manipulaci se čtenářem
- Konspirační teorie
- Apelaci na city
- Argumentační fauly

Zavádějící

Kvalitní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články nemusí nutně obsahovat jakékoliv konkrétní kvalitní znaky

Negativní znaky, které obsahuje (min. 6)

- Clickbait
- Titulek nereprezentuje článek
- Zkreslená data
- Gramatické chyby
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Apelace na city
- Chybějící kontext
- Argumentační fauly
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění

Nesmí obsahovat

- Nenávistný projev (hate speech)
- Manipulaci se čtenářem
- Konspirační teorie

Manipulativní

Kvalitní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články nemusí nutně obsahovat jakékoliv konkrétní kvalitní znaky

Negativní znaky, které obsahuje

Min. 8 z těchto znaků:

- Clickbait
- Titulek nereprezentuje článek
- Zkreslená data
- Gramatické chyby
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Apelace na city
- Chybějící kontext
- Argumentační fauly
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění

Nebo kterýkoliv z těchto znaků:

- Nenávistný projev (hate speech)
- Manipulace se čtenářem
- Konspirační teorie

Nesmí obsahovat

Žádné, tyto články již mohou obsahovat jakékoliv negativní aspekty

Žena si vzala menšího muže, lidé ho zaměňují za jejího syna

iDNES.cz, 7. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vztah-manzelstvi-vyska-vzhled-laska-pribeh-osud.A220907_084427_ona-vztahy_bib

Třicetiletá Jesika a její o rok starší manžel Hunter z USA tvoří pár už několik let. Okolí nechápe, že jim nevadí velký výškový rozdíl. „Stále se mě ptají, proč jsem si vybrala tak malého muže. Odpověď je jednoduchá. Miluji ho,“ sdělila žena.

Pro mnoho lidí je nepochopitelné, že si žena vybere muže, který je menší. Jak říká sama Jesika, lidé jí dokola vysvětlují, že by měl být muž jejím ochráncem a tím podle nich nemůže být partner, který je drobnější než žena. To je podle ní ale nesmysl.

„Lidé mají stále nějaká zažitá pravidla, která někdo v minulosti určil. A společnost se jimi z pro mě nepochopitelných důvodů stále řídí. Proto se dokola řeší velký věkový nebo výškový rozdíl. Láska ale nezná hranice,“ myslí si žena.

Pár se seznámil přes internet. O své výšce věděli, přesto pro ně byla při prvním setkání zprvu trochu šok. Jednalo se ale o lásku na první pohled, takže to přestali řešit. „Rodina mi neustále někoho předhazovala. Chtěli, abych se seznámila s někým vyšším. Měli potřebu dát mě dohromady s jiným mužem. Ted' jsme svoji. I tak mají ale tendence stále to řešit,“ pokračovala Jesika pro server [Needtoknow](#).

Dokonce se často setkává s tím, že mají lidé jejího muže za jejího syna. Stačí, aby se ohlídl, a v obchodě už neznámí lidé na muže mluví jako na chlapce. „Je to hodně komické,“ smála se žena.

Na začátku vztahu byla z reakcí lidí velmi rozrušená. Psychicky to příliš nezvládala. Postupně se ale naučila být nad věcí a neřešit to. Věří, že zveřejnění jejího příběhu pomůže ostatním ženám, které mají obdobný problém. „Láska centimetry opravdu neřeší,“ dodala.

Autor: [bib](#)

Manipulativní znaky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Extremisté kolem Jourové zablokováním ztrojnásobili cenu plynu, abychom nenáviděli Rusko! Za zločinem je Brusel a USA!

Skrytá pravda, 26. 10. 2021. Dostupné z:

<https://skrytapravda.cz/z-ekonomiky/196-extremiste-kolem-jourove-zablokovanim-ztr-ojnasobili-cenu-plynu-abychom-nenavideli-rusko-za-zlocinem-je-brusel-a-usa>

Důkazy a nic než důkazy! Ta drzost podvodníků z Bruselu je neuvěřitelná! Vážně občané nevidíte, co s námi za prasárnu hrají? A jak nás kolaboranti zaprodali za mrzký peníz?

Cena energií je šílená. Cena plynu se zvedla 3 – 4x, s tím cena elektřiny a ten zlý, zlý Putin. A zvrátky z probruselských médií tečou proudem. Rodina Kolářů, Řeporyjec Novotný včetně TOP 09, Fischerové, Drahošové, Vystrčilové... Hlasitě blijou! Zločincem má být Rusko. Ale pravda se neutají!

Stručně shrnuto

Rusové chtěli rychle dokončit plynovod Nord Stream II, aby se cena plynu nezvyšovala vydíráním Polska a především Ukrajiny a i Česká republika by pak měla dokonce levnější plyn, než dřív. I Slovensko, které funguje obousměrně, zatímco Maďarsko už má obchvat kolem Ukrajiny a i zde Brusel Maďary napadl, že neplatí výpalné Ukrajině. Soudní dvůr bruselský zablokoval Opal a USA Nord Stream II. A zločincem mělo být Rusko a Putin?

Skuteční zločinci – děj první! Proč je nedostatek plynu?

Soudní dvůr Evropské unie potvrdil zákaz zvýšení kapacity plynovodu OPAL. Gazprom bude mít k dispozici jen polovinu kapacity plynovodu, což znamená podstatné omezení přepravních možností tohoto plynovodu!

A proč byl soudní spor? Kdo to pochopí? Spor začal v roce 2016, když Evropská komise (EK) povolila Rusku zvýšit až na dvojnásobek objem plynu, který protéká přes OPAL Německem. Polsko rozhodnutí napadlo s tím, že PRÝ porušuje unijní zásadu energetické solidarity. V dlouhodobém sporu Soudní dvůr probruselský nakonec zamítl odvolání Německa, které chce tímto potrubím z Ruska přepravovat více plynu. Ve sporu o kapacitu plynovodu vedoucího i do České republiky se evropský soud postavil na stranu Polska! A zablokoval plyn do Německa a České republiky!!!

Skuteční zločinci – děj druhý. Proč je nedostatek plynu?

„Kdokoli se podílí na výstavbě plynovodu Nord Stream 2, riskuje sankce a měl by okamžitě od práce na plynovodu odstoupit,“ stojí ve vyjádření amerického ministra zahraničí Tonyho Blinkena. Bidenova administrativa je zároveň rozhodnuta uplatnit sankce, které už byly schváleny v posledních dvou letech.

Přesto Rusové, když USA vyhnaly stavební lodě jiných zemí, Nord Stream II dokončili, abychom měli dostatek levného plynu.

A čeká se na schválení! Proč, sakra?

Retardace ve finále

Zatímco USA s Čínou vesele obchodují, dle Vystrčila a extremistických Kolářů máme pořávat, že Čína je zlo a mít nulový obchod, i kdybychom zavřeli všechny fabriky včetně Škodovky! Přidejme k tomu Green Deal, šílené zadlužení, nový klimaticko-energetický legislativní balíček „Fit for 55 atd..

Co dělá Jourová za plat půl miliónu měsíčně + prebendy? Orbán poslal Brusel do pr.... a dohodl plyn přímo s Ruskem. A obyčejní Maďaři ho milují, protože jejich cena je násobně nižší a bez vydírání Ukrajinou s USA.

Autor: Petr Pokorný

Manipulativní znaky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pracovní list č. 2 – APLIKACE VERIFEE

Otevřete si internetový prohlížeč, ve kterém je nainstalovaná aplikace Veriffee. V prohlížeči s aplikací Veriffee si zkuste znovu najít články z úkolu 1 z pracovního listu č. 1., abyste si vyzkoušeli, jak aplikace Veriffee pracuje.

S aplikací Veriffee vyhledejte tyto články a vždy je zařadte do správné kategorie důvěryhodnosti. Uveďte základní znaky, na základě kterých aplikace Veriffee dané články zařadila do příslušné kategorie.

a) Odvážný moderátor Karel Šíp: Zapletl se do kriminálního případu!

Blesk.cz, 5. 9. 2022. Dostupné z:

<https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-serialy-filmy-kino-a-tv/722071/odvazny-moderator-karel-sip-zapletl-se-do-kriminalniho-pripadu.html>

.....

.....

b) VIDEO: Bílý dům nahradil část živého projevu Joea Bidena CGI grafikou počítačově upraveného obličeje pro Deep Fake simulace! Analýza záběrů i hlasových stop potvrzuje, že projev je sestříhán a vyplněn sekvencí počítačově ovládané mimiky obličeje prezidenta s vyvalenými očima, přičemž jen před několika sekundami měl oči úzké jako při pohledu do silného světla! Během kamerových střihů se Bidenovi změnila i morfologie lebky a rozestupy očí na obličeji! Biden už podle všeho není schopen výkonu moci a jeho projevy tak musí za něj dokončovat počítač!

Aeronet.news, 28. 7. 2022. Dostupné z:

<https://aeronet.news/video-bily-dum-nahradil-cast-ziveho-projevu-joea-biden-a-cgi-grafikou-pocitacove-upraveneho-obliceje-pro-deep-fake-simulace-analyza-zaberu-i-hlasovych-stop-potvrzuje-ze-projev-je-sestrihan/>

.....

.....

c) Zoufalství opozice, exhibicionistka. Blázni a hvězdná pěchota. Nápad, jak se „zbavit Zemana“ se nesetkal s pochopením

Parlamentní Listy.cz, 8. 9. 2020. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/poslanecka-snemovna/Zoufalstvi-opozice-exhibicionistka-Blazni-a-hvezdna-pechota-Napad-jak-se-zbavit-Zemana-se-nesetkal-s-pochopenim-636345>

.....

.....

- d) **Fyzici vytvořili mráz miliardkrát chladnější než vesmírný prostor. Pokud může vést k výrobě materiálů na míru**

Česká televize, 5. 9. 2022. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3527306-fyzici-vytvorili-mraz-miliardkrat-chladnejsi-nez-vesmirny-prostor-pokus-muze-vest-k>

.....

.....

- e) **„Na zimu jsme připraveni!“ Vyprázdněná politická hesla české domácnosti nezachrání**

A2larm.cz, 22. 8. 2022. Dostupné z:

<https://a2larm.cz/2022/08/na-zimu-jsme-pripraveni-vyprazdnena-politicka-hesla-ceske-domacnosti-nezachrani/>

.....

.....

- f) **Jak řeší Evropa energetickou krizi. Zastropování cen plynu může pomoci, má ale i svá úskalí**

iRozhlas, 6. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/ekonomika/energie-energetika-vysoke-ceny-elekriny-summit-eu-plyn_2209062151_kth

.....

.....

- g) **Bum, prask a raketomet HIMARS za 122 801 625 Kč vylétl do luftu,**

Skrytá pravda, 24. 7. 2022. Dostupné z:

<https://www.skrytapravda.cz/ze-zahranici/652-bum-prask-a-raketomet-himars-za-122-801-625-kc-vyletlo-do-luftu-dnes-4x>

.....

.....

- h) **Proč "čistá nula" do roku 2050 opravdu nebude fungovat**

Pravý prostor, 14. 8. 2022. Dostupné z: <https://pravyprostor.net/?p=147619>

.....

.....

- i) **Mlejnek – další propadák STAN**

Svobodný svět, 1. 9. 2022. Dostupné z:

<https://svobodny-svet.cz/mlejnek-dalsi-propadak-stan/>

.....

.....

Volně na internetu najdete s pomocí aplikace Veriffee další internetové články, které budou obsahovat následující znaky:

Clickbait:

Anonymní autor:

Bulvární aspekty:

Konspirační teorie:

Nenávistný projev:

Argumentační faul:

Útok na názorového oponenta:

Jak vést hodinu

Rozdáme studentům zadání na pracovních listech. Budou pracovat ve dvojici a vyhledávat ve vytisknutých článcích manipulativní znaky.

V první fázi hodiny necháme studenty pracovat ve dvojicích s pracovním listem č. 1 a vytisknutými internetovými články. Studenti si články přečtou a zkusí v nich najít manipulativní znaky podle tabulek v pracovním listě č. 1. Na základě najitých znaků článek zařadí do kategorie – důvěryhodné, částečně důvěryhodné, zavádějící a manipulativní. Budou pracovat s listem znaků jednotlivých kategorií.

Po dokončení úkolu společně se třídou rozebereme jednotlivé články a správně si určíme do jaké kategorie patří a na základě jakých znaků do té dané kategorie spadají.

Představíme studentům aplikaci Veriffee a čtyři kategorie důvěryhodnosti, které aplikace využívá.

V druhé fázi hodiny již budou studenti pracovat s internetovým prohlížečem, ve kterém je nainstalovaná aplikace Veriffee. Nejdříve si vyhledají stejné články jako v prvním úkolu, tentokrát ovšem s aplikací Veriffee, aby si vyzkoušeli, jak aplikace funguje a přesvědčili se zda našli správné manipulativní znaky a zařadili článek do správné kategorie důvěryhodnosti.

V dalším úkolu budou studenti muset vyhledat další články, tentokrát už s aplikací Veriffee. Na základě aplikace vždy určí kategorii internetového článku a znaky, na základě kterých jej Veriffee zařadilo do příslušné kategorie.

V případě zbylého času si mohou studenti vyzkoušet dle svého vyhledávat články, které by pasovaly k jednotlivým manipulativním či nedůvěryhodným znakům článků podle pracovního listu.

Správné odpovědi k jednotlivým úkolům:

Pracovní list č. 1

a) Žena si vzala menšího muže, lidé ho zaměňují za jejího syna

iDNES.cz, 7. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vztah-manzelstvi-vyska-vzhled-laska-pri-beh-osud.A220907_084427_ona-vztahy_bib

- Částečně důvěryhodné: Clickbait, nedohledatelný autor, bulvární aspekty

b) Extremisté kolem Jourové zablokováním ztrojnásobili cenu plynu, abychom nenáviděli Rusko! Za zločinem je Brusel a USA!

Skrytá pravda, 26. 10. 2021. Dostupné z:

<https://skrytapravda.cz/z-ekonomiky/196-extremiste-kolem-jourove-zablokova>

[nim-ztrojnasobili-cenu-plynu-abychom-nenavideli-rusko-za-zlocinem-je-brusel-a-usa](#)

- Manipulativní:
- Clickbait
- Nenávistný projev (hate speech) – “šmejdi v Bruselu”
- Apelace na city – důraz na strach, expresivní a urážlivé výrazy
- Argumentační fauly – apel na strach
- Bulvární aspekty, manipulace se čtenářem, konspirační teorie

Pracovní list č. 2

a) Odvážný moderátor Karel Šíp: Zapletl se do kriminálního případu!

Blesk.cz, 5. 9. 2022. Dostupné z:

<https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-serialy-filmy-kino-a-tv/722071/odvazny-moderator-karel-sip-zapletl-se-do-kriminalniho-pripadu.html>

- Částečně důvěryhodné: clickbait, bulvární aspekty

b) VIDEO: Bílý dům nahradil část živého projevu Joea Bidena CGI grafikou počítačově upraveného obličeje pro Deep Fake simulace! Analýza záběrů i hlasových stop potvrzuje, že projev je sestřihán a vyplněn sekvencí počítačově ovládané mimiky obličeje prezidenta s vyvalenými očima, přičemž jen před několika sekundami měl oči úzké jako při pohledu do silného světla! Během kamerových střihů se Bidenovi změnila i morfologie lebky a rozestupy očí na obličeji! Biden už podle všeho není schopen výkonu moci a jeho projevy tak musí za něj dokončovat počítač!

Aeronet.news, 28. 7. 2022. Dostupné z:

<https://aeronet.news/video-bily-dum-nahradil-cast-ziveho-projevu-joea-biden-a-cgi-grafikou-pocitacove-upraveneho-obliceje-pro-deep-fake-simulace-analyza-zaberu-i-hlasovych-stop-potvrzuje-ze-projev-je-sestrihan/>

- Manipulativní
- clickbait, nedohledatelný autor
- nenávistný projev (hate speech) – “neschopná Kamala Harris... není příliš schopná, kompetentní,..., jistá slovenská politička, která je terčem vtipů a memů, ale její jméno tady nebudeme psát, aby se nerozplakala...”
- apelace na city, argumentační fauly, bulvární aspekty, manipulace se čtenářem, konspirační teorie

c) Zoufalství opozice, exhibicionistka. Blázni a hvězdná pěchota. Nápad, jak se „zbavit Zemana“ se nesetkal s pochopením

Parlamentní Listy.cz, 8. 9. 2020. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/poslanecka-snemovna/Zoufalstvi-opozice-exhibicionistka-Blazni-a-hvezdna-pechota-Napad-jak-se-zbavit-Zemana-se-nesetkal-s-pochopenim-636345>

- Zavádějící: clickbait, argumentační fauly, apelace na city, útok na názorového oponenta, chybějící citace relevantních aktérů a expertů

d) Fyzici vytvořili mráz miliardkrát chladnější než vesmírný prostor. Pokud může vést k výrobě materiálů na míru

Česká televize, 5. 9. 2022. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3527306-fyzici-vytvorili-mraz-miliardkrat-chladnejsi-nez-vesmirny-prostor-pokus-muze-vest-k>

- Důvěryhodné: bez chyby

e) „Na zimu jsme připraveni!“ Vyprázdňená politická hesla české domácnosti nezachrání

A2larm.cz, 22. 8. 2022. Dostupné z:

<https://a2larm.cz/2022/08/na-zimu-jsme-pripraveni-vyprazdnená-politická-hesla-ceske-domacnosti-nezachrani/>

- Částečně důvěryhodné: clickbait, apelace na city

f) Jak řeší Evropa energetickou krizi. Zastropování cen plynu může pomoci, má ale i svá úskalí

iRozhlas, 6. 9. 2022. Dostupné z:

<https://www.irozhlas.cz/ekonomika/energie-energetika-vysoke-ceny-elektřiny-s-ummit-eu-plyn-2209062151-kth>

- Důvěryhodné: bez chyby

g) Bum, prask a raketomet HIMARS za 122 801 625 Kč vylétl do luftu

Skrytá pravda, 24. 7. 2022. Dostupné z:

<https://www.skrytapravda.cz/ze-zahranici/652-bum-prask-a-raketomet-himars-za-122-801-625-kc-vyletlo-do-luftu-dnes-4x>

- Manipulativní:
- nenávistný projev (hate speech) – “předlužené a hroutící se USA?, zkorumpovaná a zhroucená Ukrajina?”
- apelace na city, argumentační fauly
- útok na názorového oponenta bez opodstatnění, konspirační teorie, manipulace se čtenářem

h) Proč “čistá nula” do roku 2050 opravdu nebude fungovat

Pravý prostor, 14. 8. 2022. Dostupné z: <https://pravyprostor.net/?p=147619>

- Závadějící: clickbait, chybějící kontext, argumentační fauly

i) Mlejnek – další propadák STAN

Svobodný svět, 1. 9. 2022. Dostupné z:

<https://svobodny-svet.cz/mlejnek-dalsi-propadak-stan/>

- Závadějící: clickbait, chybějící kontext, argumentační fauly

Úkol na doma - v případě, že nejsou k dispozici počítače ve škole

Žáci a žákyně dostanou pracovní list k vypracování na doma, kde budou moci využít aplikaci Veriffee na svých počítačích. Vyzkouší si ověřovat internetové články bez aplikace Veriffee a vyhledávat jejich zavádějící či manipulativní znaky. Následně pokud budou mít možnost využít aplikaci Veriffee si dané články vyhledají za pomoci aplikace a zjistí, zda jejich znaky odhadli v prvním kroku správně. V celém úkolu se žáci/žákyně budou věnovat vyhledávání internetových článků a zjišťování jejich důvěryhodnosti.

Klíčová slova: ověřování informací, argumentační fauly, dezinformační a manipulativní weby/články, novinové titulky

Průřezová témata: mediální výchova, informační a komunikační výchova, český jazyk

Doporučený věk: 12+

Délka: 30 minut

Pomůcky: pracovní list pro žáky/žákyně (včetně návodu na instalaci Veriffee), psací potřeby, počítač pro každého žáka/žákyni

Postup:

Jedná se o domácí úkol. Rozdáme pracovní listy včetně návodu na instalaci Veriffee.

Vysvětlíme jednotlivé úkoly, které budou více rozepsané v pracovních listech.

Domácí úkol necháváme žáky/žákyně vypracovat až po předchozích dvou vyučovacích hodinách, které se teoreticky věnují novinovým titulcům, znakům manipulativních či dezinformačních článků a argumentačním faulům.

Doporučení:

Ideální varianta je místo domácího úkolu využít třetí vyučovací hodinu v počítačových učebnách. Domácí úkol slouží jako náhrada za nemožnost využití počítačových prostor ve školních institucích.

Pracovní list – úkol na doma

Úkol č. 1

Za pomoci internetového prohlížeče najdete tyto internetové články a rozdělte je do jedné ze čtyř kategorií důvěryhodnosti – důvěryhodné, částečně důvěryhodné, zavádějící a manipulativní – dle níže uvedených znaků. Uved'te u každého článku krátké odůvodnění, proč jste jej zařadili do dané kategorie.

Důvěryhodné

Kvalitní znaky, které obsahuje (min. 5)

- Citace relevantních expertů k tématu, reprezentující důvěryhodné instituce
- Pohledy všech zúčastněných stran
- Fakta zasazená do kontextu
- Spisovnou češtinu, a to bez expresivních výrazů
- Dohledatelný autor
- Nezkreslená data

Negativní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články by neměly ve větší obsahovat míře žádné negativní znaky

Nesmí obsahovat

- Clickbait
- Nenávistný projev (hate speech)
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Manipulaci se čtenářem
- Konspirační teorie
- Apelaci na city
- Argumentační fauly

Částečně důvěryhodné

Kvalitní znaky, které obsahuje

- Spisovnou češtinu
- Nezkreslená data

Negativní znaky, které obsahuje (min. 2)

- Clickbait
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Chybějící kontext
- Apelaci na city

Nesmí obsahovat

- Nenávistný projev (hate speech)
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Manipulaci se čtenářem
- Konspirační teorie
- Apelaci na city
- Argumentační fauly

Zavádějící

Kvalitní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články nemusí nutně obsahovat jakékoliv konkrétní kvalitní znaky

Negativní znaky, které obsahuje (min. 6)

- Clickbait
- Titulek nereprezentuje článek
- Zkreslená data
- Gramatické chyby
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Apelace na city
- Chybějící kontext
- Argumentační fauly
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění

Nesmí obsahovat

- Nenávistný projev (hate speech)
- Manipulaci se čtenářem
- Konspirační teorie

Manipulativní

Kvalitní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články nemusí nutně obsahovat jakékoliv konkrétní kvalitní znaky

Negativní znaky, které obsahuje

Min. 8 z těchto znaků:

- Clickbait
- Titulek nereprezentuje článek
- Zkreslená data
- Gramatické chyby
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Apelace na city
- Chybějící kontext
- Argumentační fauly
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění

Nebo kterýkoliv z těchto znaků:

- Nenávistný projev (hate speech)
- Manipulace se čtenářem
- Konspirační teorie

Nesmí obsahovat

Žádné, tyto články již mohou obsahovat jakékoliv negativní aspekty

a) Koruna posílila k oběma hlavním světovým měnám, k dolaru výrazněji

České noviny, 26. 8. 2022. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/koruna-posilila-k-obema-hlavnim-svetovy-m-menam-k-dolaru-vyrazneji/2248019>

b) Extremisté kolem Jourové zablokováním ztrojnásobili cenu plynu, abychom nenáviděli Rusko! Za zločinem je Brusel a USA!

Skrytá pravda, 26. 10. 2021. Dostupné z:

<https://skrytapravda.cz/z-ekonomiky/196-extremiste-kolem-jourove-zablokovanim-ztrojnásobili-cenu-plynu-abychom-nenavideli-rusko-za-zlocinem-je-brusel-a-usa>

Co je aplikace Veriffee

V dnešní době je potřeba se vyznat ve velkém množství informačních proudů a jedinec si musí umět zpracovat, vyhodnotit a posoudit informační podněty, které přicházejí z okolního světa. Je proto důležité, orientovat se v informacích, které se k nám dostávají a nad nimi kriticky přemýšlet.

S tím nám může pomoci i nová aplikace Veriffee, která pracuje podobně jako antivir. Jedná se o umělou inteligenci, která varuje čtenáře před nedůvěryhodnými či zavádějícími články na internetu. Uživatel si aplikaci nainstaluje jako plugin do internetového prohlížeče a ten bude automaticky kontrolovat to, co uživatel vidí. Aplikace zanalyzuje článek a na základě daných parametrů určí skóre důvěryhodnosti (od 1 do 100). Na základě zjištěných informací zařadí internetový článek do kategorie důvěryhodné, částečně důvěryhodné, zavádějící a manipulativní.

Ted' si podle návodu nainstalujte do prohlížeče aplikaci Veriffee.

Jak nainstalovat Veriffee:

1. Jděte na webovou stránku <https://www.veriffee.ai>
2. V pravém horním rohu obrazovky klikněte na modré tlačítko s nápisem „Přidat Veriffee“
3. Otevře se vám nové okno Google Store nebo jiného obdobného obchodu s aplikacemi, kde kliknutím na tlačítko „Nainstalovat“ přidáte doplněk zdarma do prohlížeče. Po instalaci není třeba provádět další kroky, doplněk se sám aktivuje a začne analyzovat články.

Otevřeme si teď internetový prohlížeč, ve kterém je nainstalovaná aplikace Veriffee.

V prohlížeči s aplikací Veriffee si zkusíme znovu najít články z úkolu 1 abychom si vyzkoušeli jak aplikace Veriffee pracuje a ověřili si, jestli jsme články posoudili správně.

Úkol č. 2

S aplikací Veriffee vyhledejte tyto články a vždy je zařad'te do správné kategorie důvěryhodnosti. Uved'te základní znaky, na základě kterých aplikace Veriffee dané články zařadila do příslušné kategorie.

Žena si vzala menšího muže, lidé ho zaměňují za jejího syna

iDNES.cz, 7. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vztah-manzelstvi-vyska-vzhled-laska-pribeh-osud.A220907_084427_ona-vztahy_bib

.....

.....

Zoufalství opozice, exhibicionistka. Blázní a hvězdná pěchota. Nápad, jak se „zbavit Zemana“, se nesetkal s pochopením

Parlamentní Listy.cz, 8. 9. 2020. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/poslanecka-snemovna/Zoufalstvi-opozice-exhibicionistka-Blazni-a-hvezdna-pechota-Napad-jak-se-zbavit-Zemana-se-nesetkal-s-pochopenim-636345>

.....

.....

Jak řeší Evropa energetickou krizi. Zastropování cen plynu může pomoci, má ale i svá úskalí

iRozhlas, 6. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/ekonomika/energie-energetika-vysoke-ceny-elektřiny-summit-eu-plyn_2209062151_kth

.....

.....

Bum, prask a raketomet HIMARS za 122 801 625 Kč vylétl do luftu

Skrytá pravda, 24. 7. 2022. Dostupné z:

<https://www.skrytapravda.cz/ze-zahranici/652-bum-prask-a-raketomet-himars-za-122-801-625-kc-vyletlo-do-luftu-dnes-4x>

.....

.....

Správné odpovědi k úkolu na doma

Úkol č. 1

Koruna posílila k oběma hlavním světovým měnám, k dolaru výrazněji

České noviny, 26. 8. 2022. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/koruna-posilila-k-obema-hlavnim-svetovym-menam-k-dolaru-vyrazneji/2248019>

- Důvěryhodné: Bez chyby

Extremisté kolem Jourové zablokováním ztrojnásobili cenu plynu, abychom nenáviděli Rusko! Za zločinem je Brusel a USA!

Skrytá pravda, 26. 10. 2021. Dostupné z:

<https://skrytapravda.cz/z-ekonomiky/196-extremiste-kolem-jourove-zablokovanim-ztroujnashobili-cenu-plynu-abychom-nenavideli-rusko-za-zlocinem-je-brusel-a-usa>

- Manipulativní:
- Clickbait
- Nenávisný projev (hate speech) – “šmejdi v Bruselu”
- Apelace na city – důraz na strach, expresivní a urážlivé výrazy
- Argumentační fauly – apel na strach
- Bulvární aspekty, manipulace se čtenářem, konspirační teorie

Úkol č. 2

Žena si vzala menšího muže, lidé ho zaměňují za jejího syna

iDNES.cz, 7. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vztah-manzelstvi-vyska-vzhled-laska-pribeh-osud.A220907_084427_ona-vztahy_bib

- Částečně důvěryhodné: Clickbait, nedohledatelný autor, bulvární aspekty

Zoufalství opozice, exhibicionistka. Blázni a hvězdná pěchota. Nápad, jak se „zbavit Zemana“, se nesetkal s pochopením

Parlamentní Listy.cz, 8. 9. 2020. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/poslanecka-snemovna/Zoufalstvi-opozice-exhibicionistka-Blazni-a-hvezdna-pechota-Napad-jak-se-zbavit-Zemana-se-nesetkal-s-pochopenim-636345>

- Zavádějící: clickbait, argumentační fauly, apelace na city, útok na názorového oponenta, chybějící citace relevantních aktérů a expertů

Jak řeší Evropa energetickou krizi. Zastropování cen plynu může pomoci, má ale i svá úskalí

iRozhlas, 6. 9. 2022. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/ekonomika/energie-energetika-vysoke-ceny-elektriny-summit-eu-plyn_2209062151_kth

- Důvěryhodné: bez chyby

Bum, prásk a raketomet HIMARS za 122 801 625 Kč vylétl do luftu

Skrytá pravda, 24. 7. 2022. Dostupné z:

<https://www.skrytapravda.cz/ze-zahranici/652-bum-prask-a-raketomet-himars-za-122-801-625-kc-vyletlo-do-luftu-dnes-4x>

- Manipulativní:
- nenávistný projev (hate speech) – “předlužené a hroutící se USA?, zkorumpovaná a zhroubená Ukrajina?”
- apelace na city, argumentační fauly
- útok na názorového oponenta bez opodstatnění, konspirační teorie, manipulace se čtenářem

Aplikace Veriffee

Proč je téma důležité a jak téma spadá do výuky ve školách?

Mediální výchova je velice důležitá pro fungování jedince ve společnosti. V dnešní době je potřeba se vyznat ve velkém množství informačních proudů a jedinec si musí umět zpracovat, vyhodnotit a posoudit informační podněty, které přicházejí z okolního světa. Je proto důležité, aby se žáci a studenti naučili orientovat v informacích, které se k nim dostávají a uměli nad nimi kriticky přemýšlet.

S tím může pomoci i nová aplikace Veriffee, kterou lze po nainstalování využívat jako plugin do internetového prohlížeče. Tato metodika pracuje s jednotlivými aspekty, na kterých aplikace Veriffee funguje a učí žáky a studenty základní charakteristiky těchto fenoménů, kterými jsou v oblasti mediální gramotnosti titulky, znaky dezinformačních a manipulativních článků a argumentační fauly. Následně učí studenty využívat aplikaci Veriffee, která orientaci v internetových článcích značně ulehčuje.

Metodiku tak lze využít v hodinách mediální výchovy, informační a komunikační výchovy či českého jazyka.

Jak aplikace pracuje?

Aplikace Veriffee pracuje podobně jako antivir. Jedná se o umělou inteligenci, která varuje čtenáře před nedůvěryhodnými či zavádějícími články na internetu. Uživatel si aplikaci nainstaluje jako plugin do internetového prohlížeče a ten bude automaticky kontrolovat to, co uživatel vidí. Aplikace zanalyzuje článek a na základě parametrů uvedených níže určí skóre důvěryhodnosti (od 1 do 100). Na základě zjištěných informací zařadí internetový článek do kategorie důvěryhodné, částečně důvěryhodné, zavádějící a manipulativní. Aplikace je schopná přímo říct, proč článek zařadila do dané kategorie a na základě jakých znaků tak učinila.

Veriffee se při ověřování internetových článků a jejich zařazování do čtyř základních kategorií důvěryhodnosti snaží vycházet z dodržování žurnalistických norem, snahy autora o manipulaci čtenáře, stylistických parametrů článku, obsahu argumentačních faulů a dalších. Aplikace zohledňuje pouze důvěryhodnost, nikoli pravdivost. Proto je možné všechny parametry pro rozhodování aplikace možné nalézt přímo v samotném textu článku a není třeba vyhledávat jakékoliv kontextové informace na internetu či v jiných pramenech.

Veriffee při vyhodnocování článku nezohledňuje jakékoliv osobní preference či názory vůči v článku zmíněným entitám. Nepochází tak k předčasnému soudu na základě zdroje článku (zpravodajského serveru, média), neboť texty článků jsou v aplikaci předkládány ke kontrole s jednotným sedignem a navíc jsou veškeré informace, které by mohly vést k vyvození původu článku, očištěny.

Parametry hodnocení

Kategorie důvěryhodnosti:

a) důvěryhodný (100–75 bodů)

Kvalitní znaky, které obsahuje (min. 5)

- Citace relevantních expertů k tématu, reprezentující důvěryhodné instituce
- Spisovnou češtinu, a to bez expresivních výrazů
- Pohledy všech zúčastněných stran
- Dohledatelný autor
- Fakta zasazená do kontextu
- Nezkreslená data

Negativní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články by neměly ve větší obsahovat míře žádné negativní znaky

Nesmí obsahovat

- Clickbait
- Manipulaci se čtenářem
- Nenávistný projev (hate speech)
- Konspirační teorie
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Apelaci na city
- Argumentační fauly

b) částečně důvěryhodný (74–50 bodů)

Kvalitní znaky, které obsahuje

- Spisovnou češtinu
- Nezkreslená data

Negativní znaky, které obsahuje (min. 2)

- Clickbait
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Chybějící kontext
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Apelaci na city

Nesmí obsahovat

- Nenávistný projev (hate speech)
- Konspirační teorie
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Apelaci na city
- Manipulaci se čtenářem
- Argumentační fauly

c) zavádějící (49–25 bodů)

Kvalitní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články nemusí nutně obsahovat jakékoliv konkrétní kvalitní znaky

Negativní znaky, které obsahuje (min. 6)

- Clickbait
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Titulek nereprezentuje článek
- Zkreslená data
- Apelace na city
- Gramatické chyby
- Chybějící kontext
- Nedohledatelný autor
- Argumentační fauly
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění
- Nepřesné zaokrouhlování dat

Nesmí obsahovat

- Nenávistný projev (hate speech)
- Konspirační teorie
- Manipulaci se čtenářem

d) manipulativní (24–0 bodů)

Kvalitní znaky, které obsahuje

Žádné, tyto články nemusí nutně obsahovat jakékoli konkrétní kvalitní znaky

Negativní znaky, které obsahuje

Min. 8 z těchto znaků:

- Clickbait
- Titulek nereprezentuje článek
- Zkreslená data
- Gramatické chyby
- Nedohledatelný autor
- Chybějící citace relevantních aktérů a expertů
- Nepřesné zaokrouhlování dat
- Bulvární aspekty (tzn. apelativnost, užití expresivních výrazů apod.)
- Apelace na city
- Chybějící kontext
- Argumentační fauly
- Útok na názorového oponenta bez opodstatnění

Nebo kterýkoliv z těchto znaků:

- Nenávistný projev (hate speech)
- Manipulace se čtenářem
- Konspirační teorie

Nesmí obsahovat

Žádné, tyto články již mohou obsahovat jakékoli negativní aspekty

Žurnalistické normy

- Transparentnost redakce – uvedení konkrétního autora či kolektivu autorů, případně kontaktní informace na autora
- Zdrojování informací – všechny informace jsou patřičně ozdrojované, nejsou přebírány pouze z jednoho nepodloženého zdroje, ale ověřuje informace na více zdrojích
- Nezkreslování událostí – autor se nedopouští stereotypizace či zobecňování, uměle nezkresluje událost, její vztah k ČR, či její důležitost
- Nevyužívání clickbaitu – titulek odpovídá obsahu článku a nesnaží se přílišně senzačně upoutávat, nedochází k mystifikaci čtenáře
- Rozlišení zpráv a komentářů – zpravodajské články jsou jasně odděleny od rozhovorů, komentářů či glos

Argumentační fauly

Aplikace Verifée zohledňuje tyto druhy argumentačních článků, kterých by se články měly vyvarovat.

- Důraz na rozum – může se jednat o čistě nepodložené dovolávání se na tradice (nebo naopak modernost), na názor většiny společnosti, zkreslenou pravděpodobnost, peněžní status zmíněných entit a další
- Důraz na emoce – argumenty, které se odvolávají na falešné premisy týkající se emocí. Jedná se například o umělé zesměšňování či přidávání agresivního narativu. Dále se může jednat o nátlak autora na čtenáře vytvářející strach či soucit s prezentovanými názory.
- Chybná příčina – jedná se o argumenty poukazující na falešné příčiny rozlišných jevů či událostí. Příkladem může být například "whataboutism", kdy autor špatnost určitého činu ospravedlňuje poukázáním na jiné události podobného

rázu u jiných entit. Dále také tzv. cum hoc, kdy autor tvrdí, že korelace implikuje kauzalitu. Může se také jednat o popření příčiny a další.

- d) Chybné vyvození – argumenty se ve své logice soustředí na důsledek, který je vyvozen chybně či zkresleně. Může se tak jednat z neplatného obecného pravidla, odkazování na jiné zdánlivě podobné události a další.
- e) Manipulativní obsah – text vyvozuje vlastní závěry, kdy například operuje s potenciální řetězovou reakcí důsledků, které však nejsou příliš relevantní, odchází od primárního tématu, generalizuje z jednotlivých výskytů a další.

Jak ji stáhnout a nainstalovat?

1. Jděte na webovou stránku <https://www.veriffee.ai>
2. V pravém horním rohu obrazovky klikněte na modré tlačítko s nápisem „Přidat Veriffee“
3. Otevře se vám nové okno Google Store nebo jiného obdobného obchodu s aplikacemi, kde kliknutím na tlačítko „Nainstalovat“ přidáte doplněk zdarma do prohlížeče. Po instalaci není třeba provádět další kroky, doplněk se sám aktivuje a začne analyzovat články.